

Р.М. Остапенко, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

І.О. Ігнат'єва, здоб. ОС «магістр» (ДБТУ, Харків)

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ РІВНЕМ ЗАПАСІВ І ФІНАНСОВИМИ ПОКАЗНИКАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Дослідження взаємозв'язку між рівнем запасів і фінансовими показниками підприємств є важливим аспектом управління, оскільки запаси можуть суттєво впливати на фінансову стійкість та ефективність діяльності підприємства. Запаси є одним із ключових елементів активів, які відіграють важливу роль у забезпеченні безперебійного виробничого процесу та задоволенні попиту споживачів. Вони можуть включати сировину, незавершене виробництво та готову продукцію. Відповідно, ефективне управління запасами є критично важливим для досягнення фінансових цілей підприємства.

Одним із основних аспектів управління запасами є їхній рівень. Високий рівень запасів може свідчити про певні проблеми, такі як надмірне виробництво або недостатнє прогнозування попиту. Це може призвести до збільшення витрат на зберігання, обслуговування та ризиків застарілості товарів. З іншого боку, занадто низький рівень запасів може призвести до втрати продажів і незадоволеності клієнтів через неможливість задовольнити їхній попит. Таким чином, підприємства повинні знайти оптимальний баланс між цими двома крайнощами.

Фінансова стійкість підприємства безпосередньо пов'язана з його здатністю ефективно управляти запасами. Високий рівень запасів може негативно вплинути на ліквідність підприємства, оскільки значна частина оборотних коштів буде заморожена в запасах. Це може призвести до труднощів з виконанням короткострокових фінансових зобов'язань і зниження кредитоспроможності. У свою чергу, це може викликати підвищення вартості запозичень і зниження інвестиційної привабливості підприємства.

Для оцінки ефективності управління запасами використовуються різні методи і показники. Одним із найбільш поширених є коефіцієнт обіговості запасів, який показує, скільки разів запаси були реалізовані або використані за певний період. Чим вищий цей коефіцієнт, тим ефективніше підприємство управляє своїми запасами. Наприклад, якщо коефіцієнт обіговості становить 6, це означає, що запаси були реалізовані шість разів за рік. Висока обіговість свідчить про те, що підприємство швидко реалізує свої запаси і не затримує капітал у формі товарних залишків.

Аналіз витрат на утримання запасів також є важливим елементом оцінки їхнього впливу на фінансові результати. Витрати на утримання запасів включають витрати на зберігання, страхування, обслуговування та можливі втрати від застарілості або псування товарів. Якщо ці витрати перевищують вигоди від продажу продукції, це може свідчити про неефективність управління запасами.

Крім того, неправильне прогнозування попиту може призвести до значних фінансових втрат. Наприклад, якщо підприємство завищує прогнози попиту і виробляє більше продукції, ніж потрібно, це може призвести до накопичення надлишкових запасів. Витрати на їх утримання можуть перевищувати очікуваний прибуток від продажу цієї продукції. З іншого боку, недооцінка попиту може призвести до нестачі товарів на складі і втрати потенційних продажів.

Ризики управління запасами також варто враховувати при аналізі їхнього впливу на фінансові показники підприємства. Наприклад, ринкові зміни можуть призвести до швидкого зниження попиту на певні товари або послуги. Це може викликати необхідність виведення товарів зі складу за нижчими цінами або навіть списання їх як непридатних для продажу.

Для оптимізації управління запасами підприємствам слід впроваджувати сучасні технології та методи. Використання ERP-систем (Enterprise Resource Planning) дозволяє автоматизувати процеси управління запасами і забезпечити точні дані про їхній рівень у реальному часі. Це допомагає покращити прогнозування попиту та планування виробництва [1].

Регулярний моніторинг рівня запасів і їхнього впливу на фінансові результати також є важливим елементом успішного управління. Підприємства повинні проводити регулярний аналіз своїх запасів і коригувати стратегії відповідно до змін у ринкових умовах або внутрішніх процесах [2].

Вивчаючи кращі практики компаній-лідерів у сфері управління запасами, можна виділити кілька яскравих прикладів:

Toyota стала піонером у впровадженні системи "точно в строк" (Just-In-Time, JIT), що дозволяє мінімізувати запаси шляхом точного налаштування виробництва відповідно до потреб споживачів [3]. Ця система передбачає доставку компонентів безпосередньо перед їх використанням у виробництві, що зменшує витрати на зберігання та ризики застарілості.

Walmart активно використовує метод економічного розміру замовлення (EOQ) для оптимізації своїх запасів [3]. Компанія аналізує дані про продажі та прогнози попиту для визначення оптимального обсягу замовлень для кожного товару. Це дозволяє Walmart мінімізувати витрати на управління запасами та забезпечувати стабільну доступність товарів для споживачів.

Німецький автомобілебудівний концерн BMW використовує технології RFID (радіочастотна ідентифікація) для точного відстеження компонентів і готових автомобілів на різних етапах зборки та логістики [3]. Це дозволяє компанії ефективно управляти своїми запасами та зменшувати ризики затримок у виробництві.

ІКЕА впровадила систему Cross-Docking у своїй логістичній практиці для швидкого переміщення товарів від отримання до відправки без тривалого зберігання на складах [3]. Це підвищує загальну ефективність ланцюга постачання компанії та знижує витрати.

Apple також використовує принципи JIT для оптимізації свого виробничого процесу [3], що дозволяє їй зменшити витрати на утримання запасів і підвищити швидкість реагування на зміни в попиті.

Дослідження взаємозв'язку між рівнем запасів і фінансовими показниками підприємств є складним і багатогранним процесом. Ефективне управління запасами може суттєво підвищити фінансову стійкість підприємства та його конкурентоспроможність на ринку. З іншого боку, неефективне управління може призвести до значних фінансових втрат і навіть загрози існуванню бізнесу.

Оптимізація управління виробничими запасами є необхідною умовою для забезпечення стабільного розвитку підприємств у сучасних умовах ринку. Підприємствам слід звертати увагу не лише на кількість запасів, але й на їхню якість та відповідність потребам споживачів. Це дозволить знизити витрати та підвищити прибутковість бізнесу.

Досліджуючи цю тему далі, можна звернути увагу на конкретні приклади успішного управління запасами в різних галузях промисловості та вивчити кращі практики компаній-лідерів у цій сфері [2]. Це дозволить отримати більш глибоке розуміння механізмів взаємозв'язку між рівнем запасів і фінансовими показниками та розробити рекомендації для покращення практик управління в українських підприємствах.

Таким чином, правильне управління виробничими запасами не лише забезпечує стабільність бізнес-процесів, але й сприяє покращенню загальних фінансових результатів компанії в умовах постійно змінюваного ринкового середовища.

Інформаційні джерела

1. Ткаченко І.П. Оцінка фінансової стійкості підприємства та напрями її забезпечення. *Ефективна економіка* №3 2012. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=988>
2. Відносні показники фінансової стійкості. *Фінансовий аналіз та висновок*. URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku/100-vidnosni-pokaznyky-finansovoi-stiikosti>
3. Турчак А. А. , Кульганік О. М Стратегічне управління запасами підприємства [Електронний ресурс] / А. А. Турчак. // Стратегічне управління запасами підприємства. – 2022. URL: https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/10_2017/10.pdf.

УДК 336.2, 330.3

**О.Д. Панченко, PhD (ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»)
Л.Д. Шульга, здоб. ступ. PhD (ННЦ «Інститут аграрної економіки»)**

КОНТРОЛЬ СПЛАТИ ПОДАТКІВ ДО МІСЦЕВИХ ГРОМАД ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАКТИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Ефективна податкова політика має важливе значення в досягненні цілей сталого розвитку (ЦСР). За рахунок налагодженої системи податкових надходжень відбувається наповнення дохідної складової бюджетів різних рівнів.